

De NVTL Studiedag is mede tot stand gekomen door:

► het vakblad over techniek in de akkerbouw
LandbouwMechanisatie

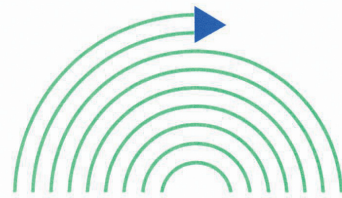
www.landbouwmechanisatie.nl

HEIDELBERGCEMENT Group

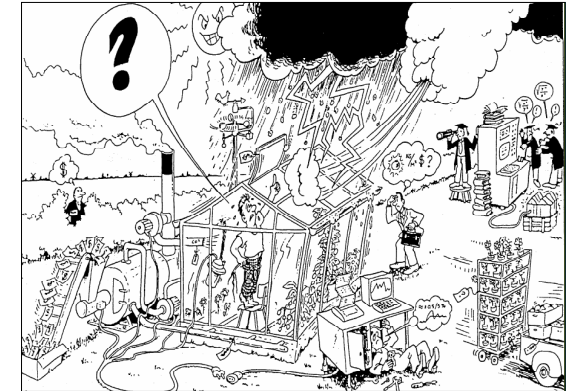

Cement&BetonCentrum

Federatie
Agrotechniek

Nederlandse Vereniging Techniek in de Landbouw

Studiedag 2012

De “human touch” van de Landbouwtechniek

Ofwel

De ijzeren vuist in een fluwelen handschoen

Veelal is het niet de “Harde Techniek” maar maatschappelijke factoren die het succes van een innovatie bepalen. De harde techniek moet worden ingepast in een zachte omgeving. Hoe gaan succesvolle ondernemers hiermee om? Hoe werkt dit uit in de verschillende sectoren? Het antwoord hoort u in de plenaire sessie en in de drie parallelle ochtend- en middagssessies

Dinsdag 6 maart 2012

Locatie

Hof van Wageningen (voorheen WICC)
Lawickse Allee 9
6701 AN Wageningen
www.hofvanwageningen.nl

Organisatie

nvtl
Secretariaat:
Postbus 17
6700 AA Wageningen
Fax: (0317) 48 48 19
E-mail: contact@nvtl.info
Website: www.nvtl.info

Overzicht Programma NVTL Studiedag 6 maart 2012

09:00 **Ontvangst / registratie / koffie**

09:20 **Opening studiedag (plenair ir Haakzaal)**

Ir. Aad. Jongebreur, voorzitter NVTL

09:30 **Plenaire inleiding op het thema "human touch"**

Technologische Innovatie: Tussen Markt en Maatschappij

Mevr. Meiny Prins

Meiny Prins is algemeen directeur van het bedrijf Priva, dat duurzame oplossingen ontwikkelt voor klimaatbeheersing en procesbeheer in de (glas-)tuintbouw en de utiliteitsbouw. In maart 2009 is Prins verkozen tot winnares van de Prix Veuve Clicquot en daarmee tot Zakenvrouw van het Jaar 2009. In datzelfde jaar kreeg Priva de eerste Cleantech Star van het Wereld Natuur Fonds.

In haar inleiding gaat Meiny Prins in op de rol die de overheid kan spelen in de innovatieve slagkracht van het Nederlandse bedrijfsleven. Innovatie vindt plaats op de grenzen van bedrijven, sectoren en landen. De overheid kan hier, met de beperkte middelen die haar ter beschikking staan, een stimulerende rol in spelen. En juist die beperking in die middelen, maakt ondernemers creatief. Ondernemerschap is dan ook het creëren van een klimaat voor groei: voor je werknemers, voor je bedrijf en voor de sectoren waarin je actief bent.

10:10 **Uitreiking van de tweejaarlijkse NVTL WU scriptieprijs Agrotechnologie**

door prof.dr.ir. Jos Metz, voorzitter van de jury

Gedurende de pauzes:

Posterpresentatie van lopende onderzoeksprojecten van Wageningen Universiteit op ons vakgebied en uiteraard gelegenheid hierover met de onderzoekers van gedachten te wisselen.

10:25 **Koffiepauze**

10.45 **Parallelsessies ochtend**

Ir. Haakzaal: High tech combineren met high touch
Tarthorstzaal: Mens of techniek in de glastuinbouw?
Peppelzaal: Veehouderij en de menselijke maat (burger/consument)

12:45 **Lunch**

13:45 **Parallelsessies middag**

Ir. Haakzaal: Duurzame (systeem)innovaties
Tarthorstzaal: Mens of techniek in de glastuinbouw?
Peppelzaal: De Human Touch van de veehouder(ij)

16:05 Afscheidsdrankje

Inschrijving

Voor inschrijving voor de Studiedag gaat onze voorkeur uit naar digitale aanmelding via onze website: www.nvtl.info.

De deelnamekosten voor de NVTL studiedag 2012 bedragen

- NVTL leden € 95,-
- Gepensioneerde NVTL leden € 30,-
- Niet leden € 125,-
- Studenten leden € 15,-
- Studenten niet leden € 25,-

In deze bedragen zijn de kosten voor de lunch inbegrepen.

Gelijktijdig met uw inschrijving dient het verschuldigde bedrag te worden overgemaakt op een van onderstaande rekeningen van de NVTL onder vermelding van "Studiedag 2012" en de naam (namen) van de deelnemer(s):

ABN-AMRO,
Rekeningnummer. 53 93 39 474
IBAN: NL27 ABNA 0539339474
BIC: ABNA NL2A

of
ING-bank
Rekeningnummer. 34 50 127
IBAN: NL91 INGB 0003450127
BIC: INGB NL2A

Bij verhindering kan men iemand anders laten deelnemen of tot 2 weken voor aanvang een restitutie van 50 % van het inschrijfgeld krijgen.

Wordt nu lid van de NVTL (kan gemakkelijk via de web-site of het antwoordformulier) en neem tegen gereduceerd tarief deel aan de Studiedag.

De NVTL kent de volgende vormen van lidmaatschap:

- Nederlands (NED-lid): Alleen lid van de NVTL. Men ontvangt de Nederlandse Nieuwsbrieven en korting voor in Nederland georganiseerde activiteiten, zoals deze studiedag. Contributie €17,50 per jaar.
- Internationaal (INT-lid): Lid van de NVTL, EurAgEng, de CIGR en IAMFE. Men ontvangt korting op Europese en Wereld congressen. Contributie € 35 per jaar.
- Bedrijfs (BED-lid): Het bedrijf is INT-lid, meerdere personen uit het bedrijf kunnen gebruik maken van de kortingen. Contributie € 55 per jaar.
- Aspirantlid (STU-lid): Voor studenten van Wageningen Universiteit en HBO-instellingen met de voorrechten van een NED-lid. Contributie € 5 per jaar.

Antwoordformulier

Als inschrijving niet lukt via de web-site (www.nvtl.info) kunt u dit antwoordformulier invullen en voldoende gefrankeerd opsturen naar:

NVTL inschrijving Studiedag
Postbus 17
6700AA Wageningen
of faxen naar 0317 484819

Ja, ik neem deel aan de studiedag op 6 maart 2012

Ik ben geïnteresseerd in (graag aankruisen):

Ochtendsessie	1	2	3
Middagsessie	1	2	3
Geen voorkeur	0		

Ik ben (graag aankruisen)

Lid (Ned-Int-Bedr)	0
Gepensioneerd	0
Student lid	0
Geen lid	0

Naam _____

BED lid Firma _____

Adres _____

e-mail _____

Postcode _____

Telnr _____

Woonplaats _____

Overgemaakt bedrag _____

Indien gewenst voor niet leden:

ik meld me nu aan als lid van de NVTL
NED/INT/BED/STU (gewenste aankruisen)

Datum _____

Handtekening

10.45 **High tech combineren met high touch**
Opening door ir. Theo Vulink, sessievoorzitter

10.50 **Robotica, onderzoek en debat over wetenschap en technologie**
Drs. Floortje Daemen, onderzoeker, Rathenau Instituut Den Haag

Van fabrieksrobots verwachten we snelheid en nauwkeurigheid. Sociale robots moeten juist vriendelijk en veilig zijn. Het Rathenau Instituut verkent maatschappelijke, ethische en juridische vragen die de komst van de nieuwe robot met zich meebrengt.

11.20 **De rol van de media in acceptatie hightech in relatie tot human touch**
Ing. G.J. (Gertjan) Zevenbergen, AgriMedia, hoofdredacteur Landbouw/Mechanisatie, Tuin en Park Techniek, Veehouderij Techniek en Mechaman.nl

Wie zich Buckler herinnert, herinnert zich de oudejaarsconferentie van Youp van het Hek. De conferencier liet tijdens de tv-uitzending geen spaan heel van het alcoholvrije biermerk dat snel daarna aan populariteit verloor. Tekent dit voorbeeld de macht van de media? Moet je als bedrijf bang zijn voor de journalist en de media die zij vertegenwoordigen? Kan die media daadwerkelijk de introductie van een nieuwe ontwikkeling tegenhouden? En bestaat daarbij verschil tussen oude en nieuwe media?

11.50 **'Wat een boer niet kent dat (vr)eeft hij niet'**
Prof.dr.ir. Peter W.G. Groot Koerkamp, Professor Biosystems Engineering / Agrotechnology, Wageningen University, Farm Technology Group en Wageningen UR Livestock Research, Lelystad

Vraagt implementatie van high-tech nieuwe eetgewoonten van boeren?

12.20 **Maatschappelijke verantwoording: kansen voor precisie landbouw?**
Ing. Geert Hermans, ZLTO

Precisielandbouw is geen doel maar een middel om duurzamer te produceren. Het biedt kansen voor een beter bedrijfsrendement en meer transparantie in ketens. Het is de vraag hoe een moderne productiemethoden door de consument beleefd worden: gaat hi-tech en beleving samen? Verwacht mag worden dat precisielandbouw de sector aantrekkelijker maakt voor leerlingen. Het onderwijs en technische bedrijven worden zo interessanter. Tenslotte heeft precisielandbouw invloed op de administratieve lasten: verlichten ze ook de privacy van gegevens?

12.50 **Lunch**

10.45 **Mens of techniek in de glastuinbouw?**
Opening door dr. rer. hort. Silke Hemming, sessievoorzitter

10.50 **Maatschappelijke acceptatie van techniek in de glastuinbouw – Hoe kijken burgers aan tegen telen los van de ondergrond?**

Drs. Elvi van Wijk-Jansen (consumentenonderzoeker bij het LEI, onderdeel van Wageningen UR)
Hoe kijken burgers aan tegen het los van de ondergrond telen van bomen, sla en appels? Deze vraag stond centraal in kwalitatief onderzoek dat, in het kader van het programma Teelt de Grond Uit, dit jaar is uitgevoerd door het LEI.

11.20 **Het paddenstoelenbedrijf van de toekomst – het belang van stakeholders in het ontwerp**
Bsc Bart van Tuijl (technisch onderzoeker WUR Glastuinbouw)

Met dit project wordt een nieuw perspectief voor de paddenstoelensector ontworpen. Voorafgaand aan de daadwerkelijke ontwerpfase wordt de RIO methode (Reflexief Interactief Ontwerpen) gebruikt, ontwikkeld door de Animal Science Group te Lelystad. Deze methode is met succes ingezet in projecten als: "Houden van hennen" (waarvan het Rondeel een resultaat is) en "Pluimvee met smaak". Het doel daarvan is om via interviews en workshops een brede dwarsdoorsnede van stakeholders uit de paddenstoelensector te betrekken in het ontwerp(proces). De resultaten van de interviews en workshops worden na een reflexieve fase teruggekoppeld aan de stakeholders. Daar worden in aansprekende ontwerpschetsen de resultaten gepresenteerd.

11.50 **GWorkS – een nieuwe ontwerptool voor simulatie van arbeid in de glastuinbouw en van geautomatiseerde teeltsystemen**

ir. Bert van 't Ooster (Universitair docent leerstoelgroep Agrarische bedrijfstechnologie, Wageningen Universiteit)
Arbeid in de glastuinbouw is vaak de hoogste kostenpost van een teelt. Er is veel gedaan om de arbeidsefficiëntie te verhogen, maar de behoefte tot verdere verhoging blijft. Automatisering biedt goede mogelijkheden, maar roept ook veel vragen op. GWorkS is een nieuwe simulatie tool voor gewashandelingsprocessen in de kas, met als uiteindelijk doel automatiseringsoplossingen in combinatie met een teeltsysteem al in de ontwerpfase te toetsen.

12.20 **Mobiele teeltsystemen – verleden tijd of toekomst technologie?**
Ing. Gert-Jan van Staalduinen (Verkoop directeur Logiqs Agro International BV)

Bij bloeiende potplanten en tulpen worden mobiele teeltsystemen volop toegepast. Bij Chrysanthen, rozen en champignons zijn er minder successen. Wordt er nog geïnnoveerd in mobiele teeltsystemen en zijn er nog teelten waar mobiele teeltsystemen een kans zijn? "vertical farming"?

12.50 **Lunch**

10.45 **Veehouderij en de menselijke maat (burger/consument)**
Opening door dr. ir. Victor Wagenberg, sessievoorzitter

10.50 **Megastallen, of kan het anders?**
Paul Galama, Wageningen UR

Paul Galama werkt als onderzoeker duurzame bedrijfssystemen melkveehouderij bij Wageningen UR Livestock Research en is een van de eindredacteuren van het boekje Anders Groeien. Daarin wordt in verschillende artikelen de vraag beantwoord of de dominante trend van schaalvergroting die in de veehouderij al vele decennia aan de gang is zal doorzetten of dat er een trendbreuk komt naar anders groeien.

11.20 **Brandpreventie op veehouderijbedrijven**
Agrarisch Specialist Interpolis Agro

Dierwelzijn wordt nog te weinig geassocieerd met veiligheid, lees brandveiligheid. Bijna elke stalbrand deukt weer het imago van de veehouderij. Interpolis hecht van oudsher veel waarde aan preventie. Een toelichting op de wijze waarop brandveiligheid in de moderne veehouderij geborgd kan worden.

11.50 **Effect veehouderij op Volksgezondheid**
Renske Nijdam (GGD Brabant/Zeeland)
Renske Nijdam is adviseur milieu en gezondheid bij het Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid van de GGD'en Brabant/Zeeland en voorzitter van de werkgroep Intensieve veehouderij en gezondheid. Zij werkte mee aan het informatieblad over dit thema waarvan in oktober 2011 een update verschenen is.

12.20 **De niet-technische kant van Rondeel**
Ruud Zanders (Rondeel, Eersel)

Bij Rondeel worden kippen met veel zorg voor dierenwelzijn en milieu gehouden, gebaseerd op alle natuurlijke behoeften van de kip. De Rondeelpluimveehouders werken nauw samen met Rondeel BV. Deze BV is de landelijke afzetorganisatie van eieren. Ruud Zanders is directeur van Rondeel BV en zal ingaan op de niet-technische kant van Rondeel BV.

12:50 **Lunch**

- 13.45 **Duurzame (systeem)innovaties**
Opening door ir. Theo Vulink, sessievoorzitter
- 13.50 **Agro-robotica de volgende systeem-innovatie?**
Prof.dr.ir. Rob van Haren (directeur Kiemkracht)
Nieuwe robotconcepten worden ontwikkeld op basis van de sythese tussen sensor en robot-technologie. De vijf platforms voor agrorobotica zijn suikerbietrobot, onkruidrobot, aardappelopslagrobot, vogelverschrikrobot en silagerobot. Samen met de projectpartners wordt het agrorobotic future centre opgericht.
- 14.20 **Human touch in ontwerp, design en telematics**
Spreker van Claas Agrartechniek, Kamps de Wild, Zevenaer
Bij het drukken van de programmaproject was de samenvatting nog niet beschikbaar maar vanuit dit vooraanstaande bedrijf kan een interessante en belangrijke visie op het dagthema worden verwacht.
- 14.50 **Theepauze**
- 15.05 **Duurzaamheid is transparant en meetbaar**
Henk Heinhuis (directeur Stichting Veldleeuwewik)
De verdergaande mechanisatie heeft de agrarische sector veel goeds gebracht. Het zaaien en oogsten van producten, het bewerken van het land en het verplegen van de gewassen vindt steeds grootschaliger en verder geautomatiseerd plaats. Maar is er ook een keerzijde? Stichting Veldleeuwewik werkt aan bewustwording bij akkerbouwers en helpt hen niet alleen de ogen te openen, maar er ook werk van te maken.
- 15.35 **De Connected Farm, oogsten van data**
Jan Nammen Jukema (Product Specialist Agrometius bv, Alphen aan den Rijn)
Het agrarische bedrijf is drastisch aan het veranderen. De landbouwtechniek heeft jaren geleden zijn intrede al gedaan, we staan nu echter voor het punt waarop datastromen pas echt op gang gaan komen. Plaats specifieke informatie gaat een steeds belangrijker rol spelen in de sector en daarmee gaan de datastromen enorm toenemen. Om als agrariër "In control" te blijven heeft Trimble Connected Farm ontwikkeld een product waarmee veld en kantoor met elkaar verbonden zijn.
- 16.05 **Afscheidsdrankje**
- 16.35 **Algemene Ledenvergadering NVTL**

- 13.45 **Mens of techniek in de glastuinbouw?**
Opening door dr. rer. hort. Silke Hemming, sessievoorzitter
- 13.50 **Is ondernemerschap belangrijker dan technologie?**
Ir. Eric Poot (Wageningen UR Glastuinbouw, teamleider teelt- en bedrijfssystemen)
Het technologieniveau in de Nederlandse tuinbouw is zeer hoog, en daardoor de productiviteit ook. Sommige criticasters stellen dat dit ook overproductie stimuleert met matige financiële resultaten tot gevolg. Ondernemerschap is dan de oplossing om dit te doorbreken. De tegenstelling ondernemerschap en technologie is zo uiteraard te simpel neergezet. In de sessie zal deze relatie nader verkend worden.
- 14.20 **GlasWerk: Gamificatie van arbeid**
Dr.ir. A. D(ewi) Hartkamp, Programmamanager Stichting Innovatie Glastuinbouw Nederland afgekort SIGN
Behalve vervanging door automatisering en robotisering zien we weinig innovatie in arbeid zelf. GlasWerk doet dit wel, en creëert een moderne, attractieve werkomgeving door integrale besturing van productieproces en HRM. De relatie tussen werknemer, werkgever en productieproces wordt leuker, uitdagender, leerzamer en slimmer.
- 14.50 **Theepauze**
- 15.05 **PrivAssist – Optimalisatie van arbeid in de glastuinbouw, nu en in de toekomst**
Peter Zuidgeest (Product Manager Priva B.V.)
Arbeid is binnen een glastuinbouwonderneming nog steeds de grootste productiefactor(LEI). Optimalisatie van kwantiteit én kwaliteit van arbeid is in de praktijk een onderbelicht onderwerp. De sleutel naar een professionelere organisatie begint dan ook bij het creëren van inzicht in arbeid. Aan de hand van voorbeelden zullen de huidige mogelijkheden als ook een blik in de toekomst worden gegeven.
- 15.35 **Rendement uit arbeid in de glastuinbouw**
Dirk Osinga (senior projectleider/adviseur TNO)
Betere gewasgroei, hogere productie, minder arbeid. De meeste ontwikkelingen in de glastuinbouw zijn daarop gericht. Maar aan een goede taakverdeling tussen de machines en de menselijke arbeid wordt nauwelijks iets gedaan en dat is dom. Het kan slimmer met een hoger rendement.
- 16.05 **Afscheidsdrankje**
- 16.35 **Algemene Ledenvergadering NVTL**

- 13.45 **De Human Touch van de veehouder(ij)**
Opening door dr.ir. Gert-Jan Monteny, sessievoorzitter
- 13.50 **Mestverwerking op het veehouderijbedrijf, lust of last?**
Spreker uit de praktijk
Na de verwerkingshousse voor varkens- en pluimveemest in de jaren '90 van de vorige eeuw, moet vanaf nu ook overschotmest op melkveebedrijven gaan worden verwerkt. Welke technieken zijn daarvoor beschikbaar? Moet dat op elk individueel bedrijf of op meer centraal niveau? En: wat betekent dat voor de veehouder?
- 14.20 **Human Interface agrarische automatisering systemen**
Eric Hagens, Hotraco Agri bv
Gebruikersgemak is een cruciale succesfactor van (klimaat-) computers in bedrijfsgebouwen. Een goede human interface helpt de gebruiker om het maximale rendement uit een bedrijfsgebouw te halen. Eric Hagens (productmanager) zal toelichten hoe Hotraco als producent van dergelijke klimaatcomputers dagelijks bezig is met verbeteringen op dit vlak.
- 14.50 **Theepauze**
- 15.05 **Innovatie in de Varkenshouderij**
Anita Hoofs, Varkens Innovatie Centrum, Sterksel
Innovatie in de varkenshouderij was vanuit het verleden sterk technologisch georiënteerd. Echter door eerst goed te benoemen welke dilemma's er zijn kom je tot inzichten die er toe doen. EEN goed INZICHT is meer waard dan 1000 ideeën. Hierdoor kom je uiteindelijk tot slimmere en meer praktische oplossingen die naast meer draagvlak bij de doelgroep ook veel werkplezier brengen. Deze ervaring heeft Anita Hoofs in samenwerking met innoverende varkenshouders.
- 15.35 **Kiezen voor een vrijloopstal**
Meindert Wiersma (melkveehouder)
Meindert Wiersma is een echte pionier. Hij begon enkele jaren geleden met een nieuwe vrijloopstal voor zijn melkkoeien in Midwolde (Gr.). Tijdens zijn presentatie maakt hij vooral duidelijk wat zijn motivatie was en waarop hij zijn keuzes baseerde. Er zal ruimte zijn voor een levendige discussie.
- 16.05 **Afscheidsdrankje**
- 16.35 **Algemene Ledenvergadering NVTL**